

Kameraövervakning. Det blir ett allt vanligare och viktigare medel för det säkerhetsmässiga och brottsförebyggande arbetet med kameraövervakning, såväl i offentliga miljöer som hos privata fastighetsägare.

Vad säger lagen?

► Kameraövervakning i entréer till flerfamiljshus

Kameraövervakning anses typiskt sett utgöra ett intrång i den personliga integriteten hos de som övervakas. Användning av kameraövervakning är därför kringgärdat av både lagstiftning och andra regulatoriska föreskrifter.

I ett nytt avgörande från Högsta Förvaltningsdomstolen, HFD, har domstolen generellt underkänt kameraövervakning i entréer i flerfamiljshus, såvida inte särskilt starka skäl motiverar sådan övervakning.

De rättsliga förutsättningarna för att använda kameraövervakning regleras i två olika lagstiftningar, lagen om allmän kameraövervakning, LAK, och personuppgiftslagen, PuL.

LAK tillämpas för kameror som är riktade mot platser dit allmänheten har tillträde. För att kameraövervakning som omfattas av LAK ska vara tillåten krävs tillstånd från länsstyrelsen, som även är tillsynsmyndighet under LAK.

För kameraövervakning riktad mot andra platser än sådana dit allmänheten har tillträde och som innebär en automatiserad behandling och lagring av personuppgifter, gäller i stället PuL. Inomhusutrymmen i skolor, personalutrymmen på arbetsplatser och entréer i flerfamiljshus är exempel på sådana platser dit allmänheten inte anses ha tillträde. Sådan övervakning faller alltså inte under LAK och kräver inget tillstånd från länsstyrelsen. I stället tillämpas PuL och tillsynen utförs av Datainspektionen.

LJUD- OCH BILDUPPTAGNING genom kameraövervakning anses i regel vara så kallat ostrukturerat material, vilket i princip innebär att behandlingen är tillåten enligt PuL så länge den registrerades personliga integritet inte kränks – den så kallade ”missbruksregeln”.

Huruvida kameraövervakning kan anses vara kränkande avgörs, enligt Datainspektionen, bland annat av syftet med och behovet av övervakning, vilken plats som ska övervakas, vilken information som lämnas om att platsen är kameraövervakad, graden av känslighet för de uppgifter som kan komma att registreras, hur länge det inspelade materialet sparas och vilka som har tillgång till det, samt tillträde till det övervakade utrymmet.

De övervakade måste under alla omständigheter klart och tydligt bli informerade om kameraövervakningen.

För att kameraövervakning ska vara tillåten, måste alltså intrånget i de övervakades integritet vara proportionellt i förhållande till övervakningens ändamål och de effekter som övervakningen medför. Om sådan proportionalitet inte kan visas, är övervakningen i regel att anse som kränkande och alltså därmed otillåten. För att kameraövervakning i entréer och portuppgångar till flerfamiljshus ska vara tillåten måste behovet av övervakning vara mycket starkt.

FASTIGHETSÄGARNAS SVERIGE, SABO, och Hyresgästföreningen nådde i april 2010 en branschöverenskommelse avseende behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder. Överenskommelsen har godkänts av Datainspektionen.

I branschöverenskommelsen uttrycks att det normalt inte är accepterat med kameraövervakning i entréer och trapphus som man måste använda sig av för att komma in i bostaden.

Sådan kameraövervakning får bara ske i undantagsfall om behovet är mycket starkt. Som exempel på omständigheter som enligt branschöverenskommelsen kan motivera användning av kameraövervakning anges exempelvis trapphus som har blivit tillhåll för obehöriga personer – som frekvent gör sig skyldiga till allvarligt våld eller hot om våld på personer som bor i huset.

En generell förutsättning för tillåten kameraövervakning är, enligt branschöverenskommelsen, att hyresvärderna inte har kunnat komma tillrätta med problemet på annat sätt, till exempel genom väktare eller effektiva larm- och låssystem.

I DECEMBER 2011 meddelade HFD dom i ett mål mellan en privat hyresvärd och Datainspektionen rörande hanteringen av personuppgifter vid kameraövervakning av en entré i ett flerfamiljshus (mål nr 6914-09).

I detta fall hade hyresvärderna placerat övervakningskameror som var riktade mot entrén för att filma in- och utpassering genom porten. Hyresvärderna menade att syftet

” —
Övervakning av entréer anses generellt möjliggöra en mer ingående kartläggning...

med övervakningen var att förebygga och förhindra skadegörelse och andra brott, öka hyresgästernas trygghet samt förebygga olyckor.

Kamerorna var rörelsestyrda och inspelat material lagrades på en fastlöst kodad hårddisk. Det var bara fastighetsägaren/-skötaren som hade tillgång till materialet och materialet sparades i högst två veckor. Vidare hade information om övervakningen lämnats till befintliga och tilltänkta hyresgäster.

Vid bedömningen av om kameraövervakning kan anses vara kränkande eller inte, konstaterar HFD att hänsyn ska tas till:

- syftet och behovet av bevakningen,
- vilken plats som övervakas,
- vilka som har tillträde till platsen,
- vilken information som lämnas,
- hur länge materialet sparas och
- vem/vilka som har tillgång till materialet.

I likhet med underinstanserna fann HFD att kameraövervakning i entréer i flerfamiljshus generellt måste betraktas som ett intrång i boendes och besökandes personliga integritet. För att sådan övervakning inte ska vara kränkande krävs det att det finns ett påtagligt behov av övervakning, som väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

HFD ansåg inte att hyresvärden hade kunnat visa att de aktuella fastigheterna skulle vara särskilt utsatta för brott eller att det i övrigt fanns något påtagligt behov av kameraövervakningen. Övervakningen bedömdes mot denna bakgrund vara kränkande i den mening som avses i PuL, och därmed otillåten.

UTÖVER HFD:S DOM har Datainspektionen i flera beslut under 2011 bedömt tillåtligheten av kameraövervakning i entréer till flerfamiljshus. Särskilt intressanta är två snarlika fall, som på grund av omständigheterna har bedömts helt olika av Datainspektionen.

Kamerorna var i båda fallen synliga, rörelsestyrda och påslagna dygnet runt. I bägge fallen lagrades inspelat

material i högst 14 dagar och det huvudsakliga motivet till övervakningen angavs i båda fallen vara att motverka skadegörelse och obehöriga intrång.

I det ena beslutet, som omfattade AB Svenska Bostäders kameraövervakning av entréer på tre adresser i Rinkeby, ansågs övervakningen vara tillåten (dnr 1868-2010).

I det andra beslutet, avseende Bostads AB Mimers kameraövervakning på två adresser i Västerås, bedömdes dock kameraövervakningen vara otillåten enligt PuL (dnr 1745-2010).

Av besluten kan utläsas att skillnaden mellan de båda fallen var dels att Svenska Bostäder kunde påvisa större faktiska problem med skadegörelse och obehöriga intrång, dels att Svenska Bostäder hade försökt komma till rätta med problemet genom att diverse andra metoder, som elektroniska nycklar samt rondering med väktare och bovårdar. Svenska Bostäder hade dessutom gett de boende utförlig information om övervakningen och satt upp klisterlappar vid platserna för övervakningen. I fallet med Bostads AB Mimers ansåg Datainspektionen att hyresvärden inte hade visat att behovet av övervakningen var tillräckligt starkt eller att hyresvärden genom förebyggande åtgärder försökt komma tillrätta med problemen på annat sätt.

SAMMANTAGET KAN KONSTATERAS att Datainspektionens praxis är betydligt striktare för övervakning av entréer än andra utrymmen i flerfamiljshus, som soprum, tvättstugor och källargångar.

Övervakning av entréer anses generellt möjliggöra en mer ingående kartläggning av de boendes umgängeskrets och vanor, inte minst eftersom även gäster och besökare har tillgång till entréer och trapphus. Det krävs därför särskilt starka skäl för att sådan övervakning ska vara tillåten.

Den senaste tidens praxis från Högsta Domstolen och Datainspektionen pekar också på vikten av att använda kameraövervakning i sista hand, alltså endast efter att andra metoder har visat sig ineffektiva.

DANIEL SVENSSON LUNDQVIST

är advokat på Advokatfirman Delphi. Daniel arbetar i Delphis ITC/IP-grupp och biträder svenska och internationella klienter i olika affärsjuridiska frågor med särskild tonvikt mot IT-rätt, outsourcing, integritetsskyddsfrågor och kommersiell avtalsrätt.

JULIA HEDBÄCK

är jur. kand och biträdande jurist på Advokatfirman Delphi. Julia är verksam i Delphis ITC/IP-grupp och arbetar främst med affärsjuridik, då med tonvikt på immaterialrätt, IT-rätt och kommersiell avtalsrätt.